

VALTIONEUVOSTON ASETUS AMMATTIKORKEAKOULUISTA ANNETUN VALTIO- NEUVOSTON ASETUKSEN MUUTTAMISESTA

Pääasiallinen sisältö

Ammattikorkeakouluista annettua valtioneuvoston asetusta ehdotetaan muutettavaksi. Ammattikorkeakoulujen rahoitusmallia koskeviin asetuksen säännöksiin ehdotetaan hallitusohjelman keskeisten korkeakoulu- ja tiedepoliittisten tavoitteiden edistämiseen kytkeytyviä välttämättömiä muutoksia ammattikorkeakoulujen autonomiaa ja rahoituksen ennakoitavuutta samalla turvaten.

Vuodesta 2025 alkaen sovellettava ammattikorkeakoulujen rahoitusmalli olisi perusrakenteeltaan samankaltainen kuin sopimuskaudella 2021—2024 voimassa oleva malli. Rahoitusmalli muodostuisi edelleen tuloksiin perustuvasta indikaattoripohjaisesta koulutuksen ja tutkimuksen rahoitusosioista ja tulevaisuuden kyvykkyyksiä luovasta strategiarahoituksesta.

Koulutus- ja osaamistason nostamista koskevaa tavoitetta edistettäisiin uusien ensikertaisten opiskelijoiden määrää koskevalla uudella rahoitusperusteella.

Ammattikorkeakoulujen autonomiaa vahvistettaisiin luopumalla nykyisestä strategiarahoitukseen kuuluvasta valtakunnallisesta ohjelmarahoituksesta. Strategiarahoituksen osuus säilyisi ennallaan, mutta strategiarahoitusta kohdennettaisiin korkeakoulu- lähtöisesti kunkin ammattikorkeakoulun strategiseen kehittämiseen, profiloitumiseen sekä yhteistyön ja työnjaon tukemiseen. Rahoitusmalli tunnistaa edelleen koulutuksen ja tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio toiminnan perustavaa laatua olevan yhteyden.

Asetus ehdotetaan tulevaksi voimaan 1.1.2025.

1 Asian tausta ja asetuksenantovaltuudet

Ammattikorkeakoululain (932/2014) 43 §:n 3 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää ammattikorkeakouluille perusrahoitusta laskennallisin perustein ottaen huomioon toiminnan laatu, vaikuttavuus ja laajuus sekä muiden koulutuspolitiikan ja tutkimus- ja kehittämissäädösten tavoitteiden perusteella. Pykälän 6 momentin sisältämän valtuussäännöksen mukaan 3 momentissa tarkoitettujen rahoitusperusteiden laskennasta ja keskinäisestä jakautumisesta annetaan tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella. Laskennallisin perustein myönnettävän rahoituksen perusteena olevista laskentakriteereistä säädetään opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja ammattikorkeakoulut sopivat ammattikorkeakoululain 42 §:n mukaan määrävuosiksi kerrallaan ammattikorkeakoulun toiminnalle asetettavista koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio toiminnan kannalta keskeisistä määrällisistä ja laadullisista tavoitteista sekä niiden toteutumisen seurannasta ja

arvioinnista. Opetus- ja kulttuuriministeriön ja ammattikorkeakoulujen väliset sopimuskaudet ovat nelivuotisia. Seuraava sopimuskausi koskee vuosia 2025–2028. Sopimuksissa sovitaan keskeisistä korkeakoulujen yhteisistä ja korkeakoulukohtaisista tavoitteista sekä rahoitussäädösten perusteella määräytyvästä perusrahoituksesta. Tärkeänä on nähty, että sovittavissa tavoitteissa ja perusrahoituksen laskentakriteereissä otetaan huomioon hallitusohjelman keskeisten valtakunnallisten korkeakoulu- ja tiedepoliittisten tavoitteiden edistäminen, toimintaympäristön ennakoitujen muutokset ja kansainvälisistä verrokeista saadut kokemukset. Kauden 2025–2028 sopimusneuvottelut käydään ammattikorkeakoulujen kanssa touko-kesäkuussa 2024.

2 Asian valmistelu

Asetus on valmisteltu opetus- ja kulttuuriministeriössä. Opetus- ja kulttuuriministeriö käynnisti maaliskuussa 2023 yhdessä korkeakoulujen ja niiden henkilöstön ja opiskelijoiden sekä keskeisten sidosryhmien kesken työryhmän korkeakouluohjauksen ja korkeakoulujen valtionrahoituksen kohdentamisessa käytettyjen rahoitusmallien uudistamiseksi ([KK-OHRA-työryhmä](#)). Työryhmä teki joulukuussa 2023 ehdotuksensa korkeakoulujen valtionrahoituksen kohdentamisessa käytettyjen rahoitusmallien uudistamiseksi vuodesta 2025 alkaen ja niiden pohjalta ehdotukset tarvittavista säädösmuutoksista ([Ehdotus ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen valtakunnallisten rahoitusmallien uudistamiseksi vuodesta 2025 alkaen. Työryhmämuistio. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2024:4](#)).

KK-OHRA-työryhmän työtä on tukenut aiemmin vuonna 2023 valmistunut korkeakoulujen ohjaus- ja rahoituskäytänteiden kansainvälinen arviointi ([Evaluation of governance and funding practices used by Ministry of Education and Culture for steering Finnish Higher Education Institutions. Final report 2023. Kalle Nielsen, Zsuzsa Javorka, Kimmo Halme, Anne-Mari Järvelin, Gerwin Evers, Florian Berger, Amanda Bengtsson Jallow, Amber van der Graaf, Katri Haila & Kalle Piirainen](#)), jonka yhteydessä kuultiin laajasti korkeakoulu yhteisöä ja sidosryhmiä. Opetus- ja kulttuuriministeriön tilaaman arvioinnin tavoitteena oli selvittää, miten ministeriön tulisi kehittää korkeakoulujen ohjausta ja rahoitusta muuttuvassa toimintaympäristössä, jotta se voisi parhaalla mahdollisella tavalla parantaa korkeakoulujen laatua ja vaikuttavuutta.

KK-OHRA-työryhmä hyödynsi myös OECD:n tekemiä selvityksiä, joissa on vertailtu Suomen korkeakoulujärjestelmää ja rahoituskäytänteitä muiden samankaltaisten järjestelmien kanssa (OECD 2023. [The future of Finland's funding model for higher education institutions. OECD Education Policy Perspectives, No. 76](#) ja OECD 2022. [Expanding and steering capacity in Finnish higher education. Thematic policy brief, OECD Education Policy Perspectives, No. 50](#)). Tavoitteena oli löytää mahdollisia hyviä käytänteitä ajankohtaisten politiikkatavoitteiden edistämiseksi.

Työryhmätyön aikana järjestettiin kaksi verkkokyselyä. Kevään 2023 kyselyssä korkeakoulu yhteisöltä ja sidosryhmiltä kerättiin näkemyksiä siitä, miten korkeakoulujen ohjausta ja rahoituskannusteita tulisi kehittää. Syksyn 2023 kyselyssä kerättiin puolestaan näkemyksiä siitä, kuinka vaikuttavina muutamit KK-OHRA-työryhmässä esillä olleet kannusteet nähtiin. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö järjesti vuonna 2023 neljä kaikille avointa Teams –iltapäiväkahvitilaisuutta, joissa oli mahdollista saada tietoa ja käydä keskustelua ohjaus- ja rahoituskäytänteiden valmistelusta.

KK-OHRA-työryhmän alustavia ehdotuksia ja keskeisiä korkeakoulu- ja tiedepoliittisia tavoitteita käsiteltiin korkeakoulujen ja tiedelaitosten johdon seminaarissa marras-joulukuun vaihteessa 2023. Tilaisuudessa oli edustettuna korkeakoulujen ja tiedelaitosten johdon lisäksi henkilöstö- ja opiskelijajärjestöjen ja keskeisten sidosryhmien edustajia.

KK-OHRA-työryhmän ehdotuksiin perustuvat asetusluonnokset olivat lausuntokierroksella 23.1.2024–20.2.2024. Neljän viikon lausuntoaika perustuu asian kiireellisyteen sekä siihen, että esitys vastaa osallistavasti valmisteltuja työryhmän ehdotuksia. Ehdotukset julkistettiin 15.12.2023, joten lausunnonantajilla on ollut mahdollisuus perehtyä ehdotuksiin noin kahden kuukauden ajan. Lausuntoa pyydettiin --- (täydennetään lausuntokierroksen jälkeen).

3 Nykytila ja keskeiset ehdotukset

Ammattikorkeakoululain (932/2014) 43 §:n 3 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää ammattikorkeakouluille perusrahoitusta laskennallisin perustein ottaen huomioon toiminnan laatu, vaikuttavuus ja laajuus sekä muiden koulutuspolitiikan ja tutkimus- ja kehittämisspolitiikan tavoitteiden perusteella.

Ammattikorkeakouluista annetun valtioneuvoston asetuksen (1129/2014; jäljempänä *ammattikorkeakouluasetus*) 12 §:ssä (116/2019) säädetään ammattikorkeakoululain 43 §:n 3 momentin mukaisten rahoitusperusteiden keskinäisestä jakautumisesta. Sen *1 momentin* mukaan ammattikorkeakoululain 43 §:n 3 momentissa tarkoitettua perusrahoituksesta 95 prosenttia määräytyy toiminnan laadun, vaikuttavuuden ja laajuuden perusteella sekä 5 prosenttia muiden koulutuspolitiikan sekä tutkimus- ja kehittämisspolitiikan tavoitteiden perusteella (*strategiaperusteinen rahoitus*). Pykälän *2 momentin* mukaan toiminnan laadun, vaikuttavuuden ja laajuuden perusteella määräytyvä osuus rahoituksesta jakaantuu koulutuksen perusteella määräytyvään rahoitusosuuteen, joka on 76 prosenttia perusrahoituksesta, sekä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan perusteella määräytyvään rahoitusosuuteen, joka on 19 prosenttia perusrahoituksesta.

Ammattikorkeakouluasetuksen *13 §:ssä* (116/2019) säädetään koulutuksen sekä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoitusosuuksista. Sen *1 momentin* mukaan koulutuksen perusteella määräytyvä rahoitusosuus perustuu suoritettuihin ammattikorkeakoulututkintoihin, ammatillisiin opettajankoulutusopintoihin ja opintopisteisiin, ammattikorkeakoulusta valmistuneiden työllistymiseen ja uraseurantaan sekä opiskelijapalautteeseen. Pykälän *2 momentin* mukaan tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan perusteella määräytyvä rahoitusosuus perustuu julkaisuihin, suoritettuihin ylempiin ammattikorkeakoulututkintoihin sekä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan ulkopuoliseen rahoitukseen.

Ammattikorkeakouluasetuksen *14 §:ssä* (116/2019) säädetään strategiaperusteisen rahoituksen rahoitusperusteista. Sen *1 momentin* mukaan strategiaperusteinen rahoitusosuus jakaantuu ammattikorkeakoulun strategiaa ja uudistumista tukevaan osuuteen sekä valtioneuvoston korkeakoulu- ja tiedepoliittisia tavoitteita tukevaan osuuteen. Pykälän *2 momentin* mukaan ammattikorkeakoulun strategiaa ja uudistumista

tukeva osuus perustuu ammattikorkeakoulukohtaiseen strategiatyöhön ja sen keskeisiin painopisteisiin ja vahvuuksiin sekä ammattikorkeakoulun profiloitumiseen. Ammattikorkeakoulujen strategiaa toteuttavista toimenpiteistä ja niiden seurannasta sekä niitä tukevasta strategiaperusteisesta rahoitusosuudesta sovitaan opetus- ja kulttuuriministeriön ja ammattikorkeakoulujen välillä. Pykälän *3 momentin* mukaan valtioneuvoston korkeakoulu- ja tiedepoliittisia tavoitteita tukeva osuus perustuu mainittuja tavoitteita edistäviin opetus- ja kulttuuriministeriön ohjelmiin.

Pääministeri Orpon hallitusohjelma korostaa koulutustason nostamiseksi tarvetta suunnata korkeakoulutusta aiempaa voimakkaammin ensimmäistä tutkintoa suorittaville ja vahvistaa koulutuksen läpäisyä. Rahoitusjärjestelmän on tuettava myös tutkintoja pienempien osaamiskokonaisuuksien suorittamista. Korkeakoulujen profiloitumisen tukemista on jatkettava, jotta voimavarat käytettäisiin mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti. Korkeakouluja kannustetaan kansalliseen ja kansainväliseen yhteistyöhön sekä löytämään tutkimusalat ja omat vahvuusalat, joilla ne voivat tavoitella maailman kärkeä. Välttämätöntä on varmistaa osaajien saatavuus ja riittävät koulutusmäärät sekä Suomen houkuttelevuus ulkomaisten osaajien näkökulmasta. Tavoitteena on Suomeen ohjautuvan EU:n T&K-rahoituksen kaksinkertaistaminen ja tutkimuksessa korkeakoulujen ja yritysten välisen tutkimusta koskevan yhteistyön vahvistaminen.

Korkeakoulujen ohjaus- ja rahoituskäytänteiden kansainvälisen arvioinnin mukaan nykyisessä ohjausjärjestelmässä yhdistyy korkeakoulujen vahva autonomia ja tehokkuutta painottava rahoitusmalli. Järjestelmä pyrkii säilyttämään nykytilaa. Muutokset ovat tarpeen, jos ohjauksessa halutaan painottaa nykyistä enemmän katsetta tulevaisuuteen. Arvioinnin mukaan rahoituksen periaatteet tunnetaan hyvin korkeakouluissa ja rahoitusmallilla on merkittävä vaikutus myös korkeakoulujen autonomian piirissä oleviin päätöksiin. Yleisellä tasolla rahoitusmallia pidetään toimivana ja läpinäkyvänä verrattuna muihin vaihtoehtoihin. Arvioinnin perusteella muutostarpeita on nähty rahoitusmallin strategiarahoitusosuudessa korkeakoulujen autonomian ja yhteistyön vahvistamiseksi sekä rahoituskannusteiden luomiseksi rahoituspohjan laajentamiseksi julkisen rahoituksen rinnalle.

Arvioinnin johtopäätöksiä on otettu jo huomioon opetus- ja kulttuuriministeriön ja korkeakoulujen välisissä ohjauskäytänteissä. Sopimuskauden 2025–2028 valmisteluohjeessa ministeriön ja korkeakoulujen välisen sopimuksen sisällössä on korkeakoulujen yhteisiä tavoitteita lukuun ottamatta lähdetty liikkeelle korkeakoululähtöisesti ja profiloitumista vahvistaen.

Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen vaikutukset ja vaikuttavuus toteutuvat useimpien vasta pitkällä aikavälillä. Näin huomiota on kiinnitetty kannusteiden ohjausvaikutusten selkeyteen, korkeakoulujen omaehtoisen strategisen kehittämisen edistämiseen sekä korkeakoulujen yhteistyön, innovaatiokyvykkyyden ja joustavuuden lisäämiseen toimintaympäristön muutoksiin reagoimisessa.

KK-OHRA-työryhmän esityksen mukaisesti ammattikorkeakouluista annetun valtioneuvoston asetuksen 12–14 §:ää ehdotetaan muutettavaksi edistämään hallitusohjelman keskeisiä korkeakoulu- ja tiedepoliittisia tavoitteita turvaten samalla korkeakou-

lujen autonomiaa ja rahoituksen ennakoitavuutta. Perusrahoituksella ammattikorkeakouluille turvataan resurssit niiden lakisääteisten tehtävien hoitamiseen ja edellytykset toiminnan pitkäjänteiseen kehittämiseen. Rahoitusmallissa korostettaisiin ammattikorkeakoulujen toiminnan pitkäjänteistä luonnetta, rahoituskehityksen vakautta ja toiminnan tuloksellisuutta. Rahoitusmalli kannustaisi strategiseen kehittämisen siten, että keskimääräistä tuloksellisemmat, tehokkaammat ja vaikuttavammat ammattikorkeakoulut hyötyvät.

Vuodesta 2025 alkaen sovellettava ammattikorkeakoulujen rahoitusmalli olisi perusrakenteeltaan samankaltainen kuin sopimuskaudella 2021—2024 voimassa oleva malli. Rahoitusmalli muodostuisi edelleen tuloksiin perustuvasta indikaattoripohjaisesta koulutuksen ja tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoitusosioista sekä tulevaisuuden kyvykkyksiä luovasta strategiarahoituksesta. Perusrahoitus kohdennettaisiin edelleen yhtenä kokonaisuutena ammattikorkeakouluille. Korkeakoulut päättäisivät jatkossakin itsenäisesti niille myönnetyn rahoituksen käytöstä omien käytänteidensä mukaisesti.

Perusrahoituksesta 95 prosenttia määräytyisi jatkossakin toiminnan laadun, vaikuttavuuden ja laajuuden perusteella. Muiden koulutus- ja tiedepolitiikan tavoitteiden sekä tutkimus- ja kehittämisselityksen tavoitteiden perusteella määräytyvä rahoitusosuus olisi 5 prosenttia, kuten nykyisinkin.

Toiminnan laadun, vaikuttavuuden ja laajuuden perusteella määräytyvä osuus rahoituksesta jakaantuisi edelleen koulutuksen perusteella määräytyvään rahoitusosuuteen, joka uudessa rahoitusmallissa olisi 75 prosenttia koko perusrahoituksesta (nykyisin 76 prosenttia), sekä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan perusteella määräytyvään rahoitusosuuteen, joka olisi 20 prosenttia koko perusrahoituksesta (nykyisin 19 prosenttia). Koulutus ja tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan osuuskien muutosten perusteena on se, että vuonna 2024 ammattikorkeakoulujen harkinnanvaraiseen rahoitukseen sisältyvä ammattikorkeakoulujen TKI –toiminnan vahvistaminen käsiteltäisiin jatkossa osana laskennallista rahoitusmallia. Muutos vastaisi tehtävää 10 miljoonan euron määrärahasiirtoa ammattikorkeakoulujen harkinnanvaraisesta rahoituksesta ammattikorkeakoulujen perusrahoitukseen. Rahoituskehityksen kasvaessa tutkimusrahoituksen siirto huomioitaisiin koulutus-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoitusosuudessa. Tämä ei olennaisesti vähentäisi koulutusosion kautta kohdennettavaa määrärahaa, vaikka rahoitustekijän osuus pienenesi.

Koulutuksen perusteella määräytyvä rahoitusosuus perustuisi jatkossakin suoritettuihin ammattikorkeakoulututkintoihin, ammatillisiin opettajankoulutusopintoihin ja opintopisteisiin, ammattikorkeakoulusta valmistuneiden työllistymiseen ja uraseurantaan sekä opiskelijapalautteeseen. Näiden rahoitusperusteiden lisäksi koulutus- ja osaamistason nostamista koskevaa hallitusohjelman tavoitetta edistettäisiin uusien ensikertaisten opiskelijoiden määrää koskevalla uudella rahoitusperusteella. Uusien ensikertaisten opiskelijoiden määrän mukaan ottaminen tuo korkeakoulujen rahoitukseen vakautta, koska korkeakoulujen rahoitus määräytyisi tämän tekijän kautta jo aloittavien opiskelijoiden perusteella. Toisaalta uusi rahoitustekijä reagoi nopeammin koulutusmäärissä tapahtuviin muutoksiin. Muutos kannustaa ammattikorkeakouluja hyödyntämään täysimääräisesti käytävissä olevia keinoja (muun muassa ensikertalaisten kiintiön koko, valintatavat eri hakijaryhmissä) ensikertalaisten osuuden kasvattamiseksi.

Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan perusteella määräytyvään rahoitusosuuteen ei ehdoteta muutoksia, vaan se perustuisi jatkossakin julkaisuihin, suoritettuihin ylempiin ammattikorkeakoulututkintoihin sekä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan ulkopuoliseen rahoitukseen.

Strategiaperusteista rahoitusosuutta kehitettäisiin siten, että korkeakoulun omalle strategiatyölle tulisi vahvemmat tulevaisuussuuntautuneet kannusteet ja strategiaperusteisen rahoituksen läpinäkyvyys lisääntyisi. Strategiarahoitusta kohdennettaisiin korkeakoululähtöisesti kunkin korkeakoulun strategiseen kehittämiseen, profiloitumiseen sekä yhteistyön ja työnjaon tukemiseen. Ammattikorkeakoulujen autonomiaa vahvistettaisiin luopumalla nykyisestä strategiarahoitukseen kuuluvasta valtakunnallisesta ohjelmarahoituksesta.

Ammattikorkeakoulujen perusrahoituksen laskentakriteereistä annettu opetus- ja kulttuuriministeriön asetus ehdotetaan uudistettavaksi samanaikaisesti ehdotettavan valtioneuvoston asetuksen kanssa. Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädettäisiin ammattikorkeakoululain 43 §:n 6 momentin valtuussäännöksen nojalla laskennallisin perustein myönnettävien koulutuksen ja tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoitusosuuksien laskentakriteereistä.

4 Pääasialliset vaikutukset

Vuonna 2024 valtion ammattikorkeakoulujen toimintaan kohdennettava ammattikorkeakoululain mukainen rahoitus on noin 1 001 miljoonaa euroa, josta laskennallisena perusrahoituksena kohdennetaan 914 miljoonaa euroa. Tämä opetus- ja kulttuuriministeriön kautta kanavoituva perusrahoitus kattaa keskimäärin 80 prosenttia ammattikorkeakoulujen kokonaisrahoituksesta. Ammattikorkeakoulujen perusrahoituksella turvataan kaikille ammattikorkeakouluille resurssit lakisääteisten tehtävien hoitamiseen ja edellytykset toiminnan pitkäjänteiseen kehittämiseen. Rahoitusmalli korostaa ammattikorkeakoulujen toiminnan pitkäjänteistä luonnetta, rahoituskehityksen vakautta ja toiminnan tuloksellisuutta. Rahoitusmalli kannustaa strategiseen kehittämiseen siten, että keskimääräistä tuloksellisemmat, tehokkaammat ja vaikuttavammat ammattikorkeakoulut hyötyvät.

Uudistus tukisi aiempaa vahvemmin korkeakoulujen perustehtävien, koulutuksen ja tutkimuksen kehittämistä. Korkeakoulun omalle strategiatyölle tulisi vahvemmat tulevaisuussuuntautuneet kannusteet ja strategiaperusteisen rahoituksen läpinäkyvyys lisääntyisi. Aiemmasta ohjelmarahoituksesta luopuminen ja strategiarahoituksen kohdentaminen yksinomaan korkeakoululähtöisesti – kunkin ammattikorkeakoulun strategisen kehittämistä, profiloitumista sekä yhteistyötä ja työnjakoa tukien - vahvistaisi ammattikorkeakoulujen autonomiaa.

Korkeakoulujen profiloitumista tukien niukat voimavarat käytettäisiin myös korkeakoulujärjestelmän kehittämisen näkökulmasta mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti. Ammattikorkeakouluilla olisi kannusteet kansalliseen ja kansainväliseen yhteistyöhön sekä vahvuusalojen löytämiseen, joissa ne voivat tavoitella kansainvälistä kärkeä. Korkeakoulujen ja yritysten välisen tutkimusta koskevan yhteistyön odotetaan myös vahvistuvan.

Uusien ensikertaisten opiskelijoiden määrän huomioon ottamisella edistettäisiin koulutus- ja osaamistason nostamista. Muutos kannustaisi ammattikorkeakouluja hyödyntämään täysimääräisesti käytettävissä olevia keinoja (muun muassa ensikertalaisten kiintiön koko, valintatavat eri hakijaryhmissä) ensikertalaisten osuuden kasvattamiseksi.

5 Lausuntopalaute

Täydennetään lausuntokierroksen jälkeen.

6 Säännöskohtaiset perustelut

12 § *Rahoitusperusteiden keskinäinen jakautuminen*

Pykälän 1 momentin mukaan 43 §:n 3 momentissa tarkoitettusta perusrahoituksesta 95 prosenttia määräytyisi toiminnan laadun, vaikuttavuuden ja laajuuden perusteella sekä 5 prosenttia muiden koulutuspolitiikan sekä tutkimus- ja kehittämisspolitiikan tavoitteiden perusteella (*strategiaperusteinen rahoitus*), kuten nykyisinkin.

Pykälän 2 momentin mukaan toiminnan laadun, vaikuttavuuden ja laajuuden perusteella määräytyvä osuus rahoituksesta jakaantuisi koulutuksen perusteella määräytyvään rahoitusosuuteen, joka olisi 75 prosenttia perusrahoituksesta (nykyisin 76 %), sekä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan perusteella määräytyvään rahoitusosuuteen, joka olisi 20 prosenttia perusrahoituksesta (nykyisin 19 %).

Koulutuksen ja tutkimuksen välillä tehtävä muutos vastaa ammattikorkeakoulujen TKI-toiminnan vahvistamisen määrärahasiirtoa (10 M€) ammattikorkeakoulujen perusrahoitukseen. Aiemmin määräraha on ollut osana ammattikorkeakoulujen harkinnanvaraista rahoitusta. Näin tutkimusosion kasvattaminen ei vähennä koulutusosion kautta kohdennettavaa määrärahaa, vaikka rahoitustekijän osuus pienenee.

13 § *Koulutuksen sekä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoitusperusteet*

Pykälän 1 momentin mukaan koulutuksen perusteella määräytyvä rahoitusosuus perustuisi uusiin opiskelijoihin, jotka eivät ole aikaisemmin suorittaneet Suomen koulutusjärjestelmän mukaista korkeakoulututkintoa tai vastaanottaneet korkeakoulututkintoon johtavaa opiskelupaikkaa, suoritettuihin ammattikorkeakoulututkintoihin, ammatillisiin opettajankoulutusopintoihin ja opintopisteisiin, ammattikorkeakoulusta valmistuneiden työllistymiseen ja uraseurantaan sekä opiskelijapalautteeseen. Uusien ns. ensikertaisten opiskelijoiden määrä olisi nykyiseen rahoitusmalliin nähden uusi rahoitusperuste, jonka tarkoituksena on kannustaa korkeakouluja hyödyntämään täysimääräisesti käytettävissä olevia keinoja (muun muassa ensikertalaisten kiintiön koko, valintatavat eri hakijaryhmissä) ensikertalaisten osuuden kasvattamiseksi. Rahoitustekijällä on tarkoitus tukea koulutusmäärien lisäämistä ja koulutustason nostoa vähentämällä korkeakoulutuksen kasautumista. Korkeakoulut saavat samalla mahdollisimman nopeavaikuttaisesti tukea uusista opiskelijoista aiheutuvien kustannusten kattamiseen.

Koulutuksen rahoitusosuuden laskentakriteereistä säädetään opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella. Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella on tarkoitus säätää, että uusilla ensikertaisilla opiskelijoilla tarkoitettaisiin ammattikorkeakoulututkintoon johtavassa koulutuksessa aloittaneita opiskelijoita, jotka eivät ole aikaisemmin suorittaneet Suomen korkeakoulujärjestelmän mukaista korkeakoulututkintoa tai vastaanottaneet korkeakoulututkintoon johtavaa opiskelupaikkaa. Uusiksi ensikertaisiksi opiskelijoiksi ei luettaisi tilauskoulutusopiskelijoita ja lukuvuosimaksuvelvollisia opiskelijoita.

Verrattuna useimpiin muihin OECD maihin Suomessa korkea-asteen koulutuksen osallistumisasteen kasvu on pysähtynyt nuorissa aikuisissa (25–34 vuotiaat). Koulutustaso on kansainvälisesti vertaillen ja työelämän tarpeeseen nähden alhainen. Ensikertaisten opiskelijoiden määrä on viime vuosina noussut merkittävästi haku- ja valintauudistusten ja koulutuslisäysten takia. Yliopistoissa tai ammattikorkeakouluissa opiskelupaikan vastaanottaneista on vuositasolla edelleen kuitenkin noin 25 % (yhteensä 16 000) opiskelijoita, joilla on taustalla aiempi opinto-oikeus tai aiempi korkeakoulututkinto.

Koulutustason nostotavoitteen saavuttamisen kannalta olisi tärkeää, että mahdollisimman moni saisi mahdollisuuden korkeakoulututkinnon suorittamiseen. Tutkintokoulutuksesta syntyvä hyöty julkiseen talouteen on tutkimustiedon perusteella merkittävästi suurempi valmistuneen ensimmäisen tutkinnon kohdalla verrattuna toiseen saman tasoiseen tutkintoon.

Rahoitusmallikannusteiden tueksi tarvitaan nuorille ja heitä opettaville ja ohjaaville tahoille kohdennettua opiskelijavalintaa koskevaa viestintää, jotta nuorten tulevaisuuden näkymät vahvistuvat ja toiselta asteelta korkeakouluihin siirtyminen ei viivästy ensikertalaisuusaseman menettämisen pelon vuoksi. Myös korkeakoulujen sisäisten siirtymien joustavoittaminen ja näistä mahdollisuuksista viestiminen voi tukea nuorten opiskelupäätöksiä ja nopeuttaa korkeakoulutukseen siirtymistä.

Pykälän 2 momenttiin ei ehdoteta muutoksia.

14 § *Strategiaperusteisen rahoituksen rahoitusperusteet*

Pykälän 1 momentin mukaan strategiaperusteinen rahoitusosuus perustuisi ammattikorkeakoulukohtaiseen strategiatyöhön ja sen keskeisiin painopisteisiin ja vahvuuksiin, ammattikorkeakoulun profiloitumiseen sekä yhteistyön tukemiseen. Ammattikorkeakoulujen autonomiaa vahvistettaisiin luopumalla nykyisestä strategiarahoitukseen kuuluvasta valtioneuvoston korkeakoulu- ja tiedepoliittisia tavoitteita tukevasta osuudesta eli ns. valtakunnallisesta ohjelmarahoituksesta. Muutoksella on tarkoitus luoda ammattikorkeakoulujen omalle strategiatyölle vahvemmat tulevaisuussuuntautuneet kannusteet ja lisätä strategiaperusteisen rahoituksen läpinäkyvyyttä. Strategiarahoitusta kohdennettaisiin yksinomaan korkeakoulun strategiseen kehittämiseen (kyvykkyyksien luominen, korkeakoulujen yhteistyöjärjestelyt, jotka tehostavat resurssien käyttöä). Pohjana strategiarahoituksen valmistelulle olisi ammattikorkeakoulukohtainen strategiatyö, sen keskeiset painopisteet ja vahvuudet sekä ammattikorkeakoulujen profiloituminen.

Ammattikorkeakoulujen strategiaa toteuttavista toimenpiteistä ja niiden seurannasta sekä niitä tukevasta strategiaperusteisesta rahoitusosuudesta sovittaisiin opetus- ja kulttuuriministeriön ja ammattikorkeakoulujen välillä, kuten nykyisinkin. Opetus- ja kulttuuriministeriön lokakuussa 2023 antamassa sopimuskauden 2025–2028 valmisteluohjeessa ministeriön ja korkeakoulujen välisen sopimuksen sisällössä on korkeakoulujen yhteisiä tavoitteita lukuun ottamatta korostettu korkeakoululähtöisyyttä ja profiloitumisen vahvistamista.

7 Voimaantulo

Asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2025. Asetusta sovellettaisiin ensimmäisen kerran myönnettäessä ammattikorkeakouluille ammattikorkeakoululain 43 §:n mukaista perusrahoitusta vuodelle 2025.

Esitys

Esitetään, että valtioneuvosto antaa asetuksen ammattikorkeakouluista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta